

Educació social i tecnologies de la informació i la comunicació: impactes i reptes. Reflexions d'un educador TIC

Juan Antonio Pérez¹

Aquest article pretén reflexionar sobre algunes qüestions que relacionen l'educació social amb l'ús de les noves tecnologies. Assenyalem l'emergència d'un nou model socioeconòmic: de la societat industrial a la societat de la informació amb les repercussions socials que comporta, localment i globalment. Reflexionarem sobre dos conceptes que ja són una realitat inqüestionable: la fractura digital i l'alfabetització digital. Assenyalarem algunes de les característiques i avantatges que s'atribueixen a les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) en l'ús educatiu. Comentarem algunes de les possibilitats que es plantegen per combatre les desigualtats amb l'ús de les TIC. Finalment, reflexionarem sobre el repte social que representa l'alfabetització digital i el lloc que ha d'ocupar l'educació social en aquest àmbit.

33

La societat de la informació ens presenta als professionals de l'educació social uns reptes sobre els quals caldrà reflexionar. Reptes com la formació, la investigació o la innovació... Reptes com la fractura digital i la seva corresponent exclusió social. Reptes com la consolidació de l'educació social en l'amplíssim món de les TIC davant la necessitat d'una alfabetització digital per a tota la ciutadania en una societat competitiva de canvis continus.

1. Reflexions sobre l'impacte social de les noves tecnologies de la informació i la comunicació

Todo queda y todo pasa...

L'impacte de les noves tecnologies de la informació i la comunicació afecta totes les facetes de la vida humana: científica, econòmica, sanitària, social, educativa o lúdica. La màquina de vapor, el motor d'explosió, l'electricitat i l'automatització de processos a les

¹ Educador social. Màster en Animació telemàtica, formació en xarxa i producció didàctica multimèdia.

*Aquestes
Tecnologies de
la Informació i
la Comunicació
no són simples
recursos
instrumentals:
les NTIC no són
el futur; ja són
una realitat*

fàbriques i al camp van ser els eixos a través dels quals es va forjar una nova època i un nou model socioeconòmic: el model del capitalisme financer i industrial. Des de la primera Revolució Industrial fins a finals del segle xx, l'eix vertebrador del "món occidental" s'ha centrat en la indústria, en la concentració de capitals i mà d'obra. L'aparició d'unes noves tecnologies centrades en la microelectrònica i la nanoelectrònica digital i les telecomunicacions (PC i perifèrics, satèl·lits, telefonia mòbil, xarxes, Internet) ha suposat un canvi radical pel que fa al model industrial. Les societats dominants estan passant del model de la societat industrial al model de la societat de la informació. Així, avui en dia es calcula, per exemple, que del cost d'un ordinador, el 75% és degut a l'R+D, és a dir, al coneixement previ per poder produir-lo, mentre que la resta (el 25%) és el que costa des de la matèria primera fins a la seva producció, distribució i venda final. La informació és poder i benefici econòmic.

34

Les Noves Tecnologies de la Informació i la Comunicació (en endavant, NTIC) representen el catalitzador de processos de canvi, de canvis estructurals, de noves formes de relació i comunicació, de nous reptes i riscos, de noves pèrdues i guanys. La incorporació generalitzada, en els últims vint-i-cinc o trenta anys, de microprocessadors i PC o computadores, de satèl·lits i perifèrics, o en els últims deu o quinze anys, de mòbils, xarxes i Internet, i l'aparició d'una diversitat ingent de fonts d'informació en la investigació, la indústria, la banca, el comerç o l'educació universitària (sincrònica i asincrònica), han provocat el començament d'una nova època, el començament d'una nova revolució autoalimentada, no només tecnològica, sinó global (política, econòmica, comunicativa, creativa i cultural): la societat de la informació (SI). Aquestes Tecnologies de la Informació i la Comunicació no són simples recursos instrumentals deguts als canvis radicals i a la construcció de nous estils de vida, de feina, d'estudi o d'oci a escala mundial.

Les NTIC no són el futur; ja són una realitat. L'impacte més visible d'aquesta nova societat es refereix a la globalització del flux de capitals i als seus efectes nocius.² Castells assenyalava que els governs tenen cada cop menys poder de control i regulació davant de la

² CASTELLS, M. [en línia]. <http://www.cabuenes.org/03/documentos/cursos/globalizacion/bloque1/glob_blaq1_10.pdf> Entrevista publicada a *Ajoblanco*, octubre de 1999. [Consulta: 5 de gener de 2008].

banca, grans corporacions o les multinacionals, i la seva tasca se centra en: "la transparència de la informació, l'aplicabilitat de les lleis de bancarrota i la capacitat dels sistemes de comptabilitat d'empreses i mercats financers. En definitiva, es tracta més aviat de facilitar la circulació de capitals".³ La contextualització de la SI ha de situar-se en el marc del model neoliberal que globalitza els moviments de capitals sense restriccions o controls polítics dels estats.

En el nostre context més local podem apreciar en nombroses facetes socials i econòmiques algunes de les característiques d'aquest model: des de la "deslocalització" d'empreses, mà d'obra o capitals fins a l'"externalització" dels serveis públics (privatització encoberta dels béns públics); des de la precarietat laboral o la pèrdua del poder adquisitiu de la major part de la població (dels que en tenien) fins a l'augment de la pobresa i de noves formes d'exclusió social estructural. La nova exclusió social té un caràcter estructural i ve amb la "intenció" de quedar-s'hi. El desmantellament del que anomenàvem "estat del benestar" és, potser, una de les prioritats del neoliberalisme econòmic i social: la individualització, tant dels costos del canvi com dels seus riscos i conseqüències.

Castells ens assenyala algunes característiques fonamentals de la societat de la informació:⁴

- El negoci està en la informació. La informació és la matèria primera fonamental.
- L'impacte i la penetració social de les noves tecnologies seran molt elevats.
- Existeix una lògica de la interconnexió.
- La "flexibilitat" esdevé el fonament de tot el procés.
- La revolució tecnològica planificada i convergent genera un sistema altament integrat.

Els estats responen a la nova situació, d'una banda, amb l'associació entre estats, cooperant i creant noves xarxes de relacions i, de l'altra, amb la descentralització regional, autonòmica o local, amb la qual cosa faciliten una adaptació ràpida i flexible als con-

La nova exclusió social té un caràcter estructural i ve amb la "intenció" de quedar-s'hi. El desmantellament del que anomenàvem "estat del benestar" és, potser, una de les prioritats del neoliberalisme econòmic i social

³ Op. cit.

⁴ CASTELLS, M. *La sociedad red. La era de la información: economía, sociedad y cultura*. Volum 1. Madrid: Alianza Editorial, 1996.

*Les NTIC no
són ni bones ni
dolentes. Que
les NTIC
s'utilitzin d'una
manera o una
altra dependrà
de les eleccions
que persones i
institucions
concretes
realitzin en
cada situació*

tinus canvis econòmics, productius, de capital i informació: l'estat xarxa.⁵

Les NTIC i els seus efectes generen partidaris incondicionals i rebutjos visceral. L'espectre de prediccions abraça des dels més tecnòfils fins als més tecnòfobs. Però cal assenyalar que les NTIC en si mateixes no tenen qualitats ètiques, encara que tant el model científicoliberal com els models més moralistes tendeixin a atribuir qualitats ètiques a les tecnologies, a les màquines o a Internet: les NTIC no són ni bones ni dolentes. Que les NTIC s'utilitzin d'una manera o una altra dependrà de les eleccions que persones i institucions concretes realitzin en cada situació. Són les persones i no les NTIC les que posseeixen qualitats de tipus ètic. Les NTIC es poden usar per aconseguir més llibertat, més justícia social i més benestar social, però també ens poden dur a un nou autoritarisme de control, censura de la informació i del coneixement a la xarxa i fora d'aquesta. L'orientació que prengui la SI dependrà de molts factors, però també de com ens reciclem els professionals, la ciutadania o la societat civil i de com eduquem les noves generacions.

Com diu Castells, els partits polítics han deixat de ser els "agents de la innovació política, social i cultural":⁶ es troben presoners del dia a dia i del conjunt de normes institucionals. Els partits han entrat en una crisi de legitimitat. Per a l'autor, els partits han quedat "presoners" dels mitjans de comunicació perquè és en els mitjans on es fa la política en la societat de la informació.

*Amb les TIC hi
ha hagut una
revolució
didàctica i
pedagògica. Es
plantegen nous
paradigmes
educatius*

2. Contextualització de les TIC en educació

Tota tecnologia que tracti d'informació, comunicació o coneixement és objecte d'interès educatiu: apareixen nous formats audiovisuals, noves eines específiques per a l'educació, noves fonts d'informació i coneixement i noves didàctiques que s'han d'analitzar críticament. N'hi ha que plantegen que amb les TIC hi ha hagut una revolució didàctica i pedagògica. Es plantegen nous paradigmes educatius.

⁵ CASTELLS, M. [en línia]. <http://www.cabuenes.org/03/documentos/cursos/globalizacion/bloque1/glob_blq1_10.pdf> Entrevista publicada a *Ajoblanco*, octubre de 1999. [Consulta: 5 de gener de 2008].

⁶ *Op. cit.*

Alguns dels avantatges que s'atribueixen a l'ús d'Internet en l'educació, que caldrà analitzar i qüestionar-se, són:

- Accés a la informació més actual i precisa.
- Increment de la motivació d'educadors, professors i educands.
- Familiarització amb les TIC i preparació per al món laboral.
- Desenvolupament i aprenentatge del treball col·laboratiu i augment de les interaccions comunitàries.
- Treball en xarxa.
- Noves formes d'interacció:
Escola-alumnes, escola-família, escola-entorn (biblioteques, bases de dades, associacions, centres culturals, ajuntaments).
Educadors-educand, educador-centres, educador-centre-família-entorn-local-global.
- Major capacitat per a la lectura, escriptura, localització i gestió d'informació.
- Més i millors mitjans i plantejaments per a la resolució de conflictes.
- La informació binària possibilita la gestió de la informació o la seva pròpia producció en nombrosos formats (text, imatge, animació, so, televisió): ja no s'aprèn memoritzant textos lineals, ens trobem en una altra dimensió en la transmissió, adquisició i producció de coneixements.
- La ruptura amb els tradicionals límits físics i temporals. Es pot accedir a la informació i al coneixement des de nombrosos llocs (casa, biblioteca, aula, feina, parc, platja...) i en qualsevol moment.
- Creació de comunitats d'aprenentatge virtuals.
- Nous rols per a educadors i educands respecte del coneixement i del mateix procés educatiu.

Les TIC estan canviant les formes de treballar i la manera com els ciutadans accedeixen al coneixement, com l'emmagatzemen, com s'aprèn i com s'ensenya. El fenomen de la xarxa fa imprescindible el replantejament institucional d'alfabetització digital (AD) en les TIC. Alfabetització per a tothom: professors, educadors, professionals, educands i ciutadania, tant en el seu nivell formal com no formal. Considerem vital comprendre que, quan parlem de TIC, no ens referim ja a la interconnexió de màquines, sinó a la relació i comunicació de persones, col·lectius, comunitats i institucions en tots els àmbits i en una dimensió local-global. En aquest sentit, l'educació

Quan parlem de TIC, no ens referim ja a la interconnexió de màquines, sinó a la relació i comunicació de persones, col·lectius, comunitats i institucions en tots els àmbits i en una dimensió local-global

El repte no només consisteix a usar les TIC, sinó a inventar noves formes de comunicació, de relació, de producció; a crear xarxes d'aprenentatge virtual, xarxes col·laboratives

social no pot obviar el fenomen de la "fractura digital" ni les necessitats de l'alfabetització digital. A més, les noves tecnologies possibiliten l'accessibilitat a la xarxa a grups històricament desafavorits: sords, cecs, discapacitats, gent gran, malalts, reclusos... Les TIC poden adaptar-se a les necessitats personals i socials (o viceversa).

Una de les crítiques en les quals hi ha més consens sobre les TIC té a veure amb la superabundància d'informació, els riscos d'*inforxicació* i el poc rigor de la major part de la informació publicada a la xarxa, i també la fugacitat de la informació que hi apareix. Això implica una nova cultura que requereix saber gestionar: com buscar, com seleccionar, com analitzar i com reflexionar sobre la informació. Aquest fet implica un nou repte: aprendre com funcionen els cercadors i conèixer els sistemes i mètodes de recerca és un repte urgent per a tothom, però especialment per als professionals de l'educació. El desconeixement d'aquests processos de recerca i gestió pot abocar l'educador i els subjectes a un ús tecnològic o a una navegació sense rumb, dispersa, sense cap mena de rigor. D'altra banda, fins i tot utilitzant les NTIC, es pot acabar imitant models tradicionals (lineals, repetitius, poc creatius, passius o sense cap rellevància respecte del coneixement). Les noves eines necessiten noves metodologies: investigació i innovació. El repte no només consisteix a usar les TIC, sinó a inventar noves formes de comunicació, de relació, de producció; a crear xarxes d'aprenentatge virtual, xarxes col·laboratives que s'adaptin a les necessitats específiques de persones, col·lectius i comunitats. Es tracta d'aprofitar i maximitzar l'ús de les TIC en la pràctica educativa.

La superposició de les NTIC amb els mitjans tradicionals és una realitat patent que està modificant:

- les pautes de comportament i actituds privades i públiques. Hàbits i costums. Estils de vida.
- les formes de producció, transmissió, gestió o adquisició de coneixements i continguts.
- la planificació, disseny, gestió o avaluació de les activitats científiques, tecnològiques, professionals, educatives i socials.

S'està transformant la realitat social sota un nou paradigma que no és, ni tan sols, principalment tecnològic. A l'educació, com a disci-

plina, li cal imperiosament l'adaptació metodològica i didàctica que les TIC possibiliten.

1. *Fractura digital*

L'expressió "fractura digital" pot portar a errors conceptuals si no es presta atenció als condicionaments socioeconòmics i culturals obviant que l'autèntica fractura és de tipus social i econòmica, i no tecnològica. La fractura sociotecnològica o fractura digital (*digital divide*) fa referència a les diferències socioeconòmiques i culturals entre les persones i comunitats (entre ètnies, cultures, classes o gèneres) amb accés i coneixements de les NTIC i les que no en tenen. El 69% de la població espanyola no accedeix a Internet i només l'1,6% pertany als sectors més desfavorits, un percentatge que roman inalterable des del 1996.

La nova societat s'està orientant cap a noves finalitats. Ens apareix la "informació" com el reactiu d'una economia neoliberal i noves formes i més radicals d'exclusió social. Tot això fa necessària una nova reflexió de les finalitats polítiques, socials, educatives i ètiques respecte de les TIC, de la pobresa, de l'exclusió social i sobre la igualtat d'oportunitats. Davant d'aquesta nova SI, Moreira es planteja la necessitat d'innovar en diferents àmbits per prevenir les desigualtats sociotecnològiques i enfrontar-s'hi:⁷

a) Educació i formació en el marc educatiu formal.

- Inversions per a infraestructures i equips.
- Reforma del currículum bàsic.
- Organització de continguts.
- Incorporació de nous continguts, a més dels ja existents: educació en drets humans, educació ètica i cívica, per a la responsabilitat, per a la pau, sobre el medi ambient...
- Aprendre a aprendre.
- Aprendre a buscar, gestionar i analitzar la informació.
- Aprendre a construir coneixement a partir de les possibilitats que ofereixen les NTIC.

A l'educació, com a disciplina, li cal imperiosament l'adaptació metodològica i didàctica que les TIC possibiliten

La fractura sociotecnològica o fractura digital fa referència a les diferències socioeconòmiques i culturals entre les persones i comunitats amb accés i coneixements de les NTIC i les que no en tenen

39

⁷ AREA MOREIRA, M. *Tecnología educativa* [en línia]. <<http://tecnologiaedu.us.es/bibliovir/pdf/a5.pdf>> [Publicat a: *Quaderns Digitals*, 1998] [Consulta: 5 de febrer de 2008].

Els educadors i les educadores socials tenen davant seu el repte de qualificar-se pel que fa a les noves tecnologies de la informació com a requisit professional i com a eina educativa

- Noves estratègies de formació per a educadors, professors i professionals socials.
- b) Educació i formació en els marcs laborals, ocupacionals i professionals.
 - Preparació per al coneixement i ús específic de les NTIC en el marc laboral (comú a la majoria d'àmbits).
 - Preparació per al teletreball i els entorns virtuals.
 - Creació de xarxes de teleformació obertes i adaptades per a tothom en tots els àmbits del coneixement.
- c) Educació i formació en el marc no formal.
 - Creació i desenvolupament d'espais educatius i culturals comunitaris i virtuals.
 - Polítiques i pressupostos per a l'educació no formal.
 - Accés de les NTIC adaptades a: gent gran, adults, joves, minories, dones, homes, aturats, immigrants, malalts, reclusos. Adaptació de les NTIC a les persones i els col·lectius marginals, exclosos i més vulnerables.
 - Accés a les noves NTIC per a ús cultural, participatiu, democràtic i pedagògic de les associacions juvenils, culturals, cívi-ques, esportives; ONG; sindicats; associacions de pares, de mares, d'amics...
 - Creació de biblioteques i centres educatius multimèdia amb tots els recursos culturals i pedagògics.
 - Desenvolupament de xarxes participatives i col·laboratives.

Els educadors i les educadores socials tenen davant seu el repte de qualificar-se pel que fa a les noves tecnologies de la informació com a requisit professional i com a eina educativa. Preparar-se i innovar. Ens trobem al començament de la revolució digital, encara no s'ha definit completament cap on anem ni com hi anem. La fractura digital pot arribar a ser un element més d'exclusió per a tothom i, en aquest sentit, el paper de l'educació social pot definir-se com a determinant en la mesura que els professionals assumeixin o no la responsabilitat de formar-se per a la societat emergent.

Marquès ens assenyalava la importància de l'impacte de les NTIC en l'educació i alguns dels reptes socials i pedagògics:⁸

⁸ MARQUÈS, P. *Impacto de las TIC en educación* [en línia]. <<http://dewey.uab.es/pmarques/siyedu.htm>> [Publicat: 2001] [Consulta: 5 de febrer de 2008]

La importància creixent de l'educació no formal i permanent de les persones; les NTIC tenen una rellevància especial en el bagatge cultural de les persones; necessitem noves competències; formació del professorat i formació base per als joves; formació permanent per a tots els ciutadans; formació laboral adaptada amb les NTIC; mitjà d'expressió i creació; canal de comunicació (mòbil, correu electrònic, fòrums, xats, pàgines web, portals, notícies, RSS, Web 2.0...); instrument per processar la informació en nombrosos formats (text, àudio, gràfic, animació, televisió, vídeo); fonts d'informació (institucions públiques, universitats, empreses, comerç, educació; cercadors generals i especialitzats; bases de dades); organització i gestió dels centres (gestió i control; temaris, apunts, llistes, assistència...); recurs interactiu per a l'aprenentatge (informació, continguts, exercicis, autocorrecció, avaluació); instrument cognitiu.

2. Apunts sobre l'alfabetització digital

La UNESCO ens adverteix que amb els nous reptes socials s'ha passat de considerar l'analfabetisme (no saber llegir, escriure i calcular) en termes absoluts a la consideració d'analfabetisme funcional, atesos els nous requisits on l'educació ha de ser concebuda com un mitjà per preparar l'ésser humà per a una funció social, cívica i econòmica, la qual cosa requereix sobrepassar la mera alfabetització rudimentària.⁹ Tot això, contextualitzat en un planeta amb 900 milions d'analfabets absoluts, dels quals 1,5 milions es comptabilitzen a Espanya.

Alguns reptes educatius que se'ns plantegen a curt termini, i en què hi ha un cert consens sobre l'alfabetització digital, són els següents:

- Necessitat d'un accés universal i gratuït a les NTIC.
- Conèixer les diferents eines per a les noves formes de comunicació (PC, processadors de textos, bases de dades, cercadors, correu electrònic, fòrums, xats, weblogs, RSS, pissarres electròniques).

⁹ UNESCO [en línia]. <<http://portal.unesco.org/education>> [Consulta: 5 de febrer de 2008]

L'analfabetisme funcional es presenta com un dels factors de risc d'inadaptació i exclusió social que tindrà més impacte en els propers anys per a tota la població

ques, sistemes de gestió de continguts, Web 2.0, la Web social...).

- Aprendre a codificar i decodificar missatges.
- Una gestió eficaç de la informació (buscar, seleccionar i analitzar).
- La interpretació i traducció als múltiples llenguatges multimèdia.
- La producció de continguts i de nous coneixements en formats multimèdia.

L'analfabetisme funcional es presenta com un dels factors de "risc" d'inadaptació i exclusió social que tindrà més impacte en els propers anys per a tota la població. L'accés o no al coneixement i ús de les NTIC pot suposar la consolidació d'una nova desigualtat social: la desigualtat tecnològica, la "fractura digital". Es tracta de capacitar per tal de prendre decisions, crear valors, resoldre problemes i col·laborar amb d'altres amb les noves tecnologies. El repte no consisteix en una simple capacització instrumental, sinó en una autèntica preparació per a la transformació de la informació en coneixement.

Amb les NTIC s'ha provocat la il·lusió de dirigir-nos cap al veïnatge universal, però la realitat mostra que els avenços continuen sent molt lluny de l'abast de la majoria de la població. La direcció que poden prendre les NTIC pot centrar-se fonamentalment en l'economia (multinacionals, banca, comerç, universitats privades, casinos...), cosa que accentuaria encara més les actuals estructures d'exclusió social. J. L. Cebrián afirma que les diferències entre els diversos elements socials es veuran augeantades entre "endollats i desendollats".¹⁰

El repte no consisteix en una simple capacització instrumental, sinó en una autèntica preparació per a la transformació de la informació en coneixement

Les pors a un augment de les desigualtats a la SI es fonamenten en l'actual situació de multitud de grups desfavorits (gent gran, jubilats, aturats, analfabets, persones amb alguna discapacitat, immigrants, persones soles, malalts...). Les previsions d'exclusió social plantegen que, a més de reforçar les formes existents, es crearan nous grups socials d'exclusió i hi haurà un augment significatiu de la precarietat i la inestabilitat social. La SI s'està estructurant entre posseïdors de la informació davant dels que n'estan desposseïts. Davant de les visions crítiques de la SI, també hi ha qui insisteix en

¹⁰ CEBRIÁN, J. L. *La red*. Madrid: Taurus, 1998.

les possibilitats que les NTIC ofereixen als grups exclosos intentant explorar i identificar possibles aplicacions d'aquestes tecnologies que permeten superar o compensar aquests desavantatges.

Les institucions educatives s'enfronten amb nous reptes i demandes: pressupostos, noves infraestructures i formes d'organització, replantejament de les estratègies pedagògiques, formació dels educadors socials i adaptació a les necessitats dels educands, col·lectius o comunitats. Les institucions educatives actuals són qüestionades per molts professionals. Els nous temps necessiten adaptar les pràctiques educatives per aprofitar allò positiu i prevenir els riscos de la cultura emergent.

Les NTIC tenen tantes possibilitats educatives i culturals que l'alfabetització digital ja és un imperatiu ètic i civil amb categoria pròpia. Marquès ens assenyalava algunes de les línies fonamentals en l'alfabetització digital:¹¹

- Nous requisits en la recerca i gestió de la informació.
- Coneixements i capacitat crítica (ètica, científica, social) davant de tanta informació.
- Preparació per a la resolució de problemes.
- Comprensió i elaboració significativa de la informació.
- Competències per argumentar i negociar solucions i significats.
- Per al treball en equip i col·laboratiu.
- Per a l'autoaprenentatge i la normalització dels canvis o imprevistos.
- Desenvolupament de la creativitat i innovació.

Marquès assenyalava la importància de les noves eines en relació amb les seves funcionalitats. Les NTIC possibiliten l'abordatge de la informació i la comunicació amb nombrosos formats aportant-hi un ampli ventall de possibilitats didàctiques i funcionals:¹²

Fonts d'informació hipermèdia; cercadors, bases de dades, portals temàtics i especialitzats; nous canals de comunicació (pàgines web, correu electrònic, fòrums, xats, weblogs, RSS,

Els nous temps necessiten adaptar les pràctiques educatives per aprofitar allò positiu i prevenir els riscos de la cultura emergent

Les NTIC possibiliten l'abordatge de la informació i la comunicació amb nombrosos formats aportant-hi un ampli ventall de possibilitats didàctiques i funcionals

¹¹ Op. cit.

¹² MARQUÈS, P. *Impacto de las TIC en educación* [en línia]. <<http://dewey.uab.es/pmarques/siyedu.htm>> [Publicat: 2001] [Consulta: 5 de febrer de 2008]

Aquesta nova realitat social necessita una formació didacticotecnològica dels professionals de l'educació. S'imposa la necessitat de conèixer, dominar i integrar en la pràctica educativa tot el potencial de la SI

radioweb, televisió, podcast); nous mitjans d'expressió i creativitat (text, imatge, so, editors web, presentacions multimèdia o pissarres digitals interactives); instrument eficaç de gestió i automatització de tasques (secretaria, biblioteca, tutories, assistència); recursos interactius per a l'aprenentatge (informen, entretenen, simulen, avaluen, corregeixen, orienten...); oferta creixent de formació permanent i sistemes virtuals de teleformació. Nous entorns virtuals en línia d'aprenentatge sense límits de temps ni espai que assegurin una comunicació virtual permanent entre educadors i subjectes, entre institucions o comunitats.

Aquests entorns àmpliament estesos en centres educatius, culturals empresarials o universitaris faciliten la formació en qualsevol punt on hi hagi una connexió a Internet. Aquesta nova realitat social necessita una formació didacticotecnològica dels professionals de l'educació. S'imposa la necessitat de conèixer, dominar i integrar en la pràctica educativa tot el potencial de la SI.

3. Conclusions

L'educació social es troba davant d'un ventall de reptes que els impactes de les TIC estan generant a les nostres societats, en els àmbits local i global. Pràcticament, està tot per fer. La formació en les TIC és un primer requisit ineludible per a qualsevol professional de l'educació social que vulgui estar en consonància amb la seva època. Cal començar a investigar, conèixer, experimentar i innovar amb les TIC amb una actitud participativa i crítica davant de la SI. En l'educació formal han aparegut multitud d'eines dedicades a l'educació en nombroses àrees del coneixement. En l'educació social, tan polièdrica, amb tants àmbits d'acció, les TIC encara no han estat adaptades a les pràctiques quotidianes. L'educació social ha de reflexionar àmpliament sobre les TIC, sobre el seu ús educatiu, l'adaptació als diferents àmbits professionals, els impactes que provoquen; sobre les noves formes didàctiques i els efectes que tenen els nous entorns virtuals en les formes de relació educativa. També toca reflexionar, i molt, sobre la creació de continguts amb els nous formats digitals. Ni la por a allò desconegut ni les resistències al canvi han de cronificar-se en les institucions educatives i/o socials. En relació amb les TIC i l'educació formal, hi ha un cert consens en el

També toca reflexionar, i molt, sobre la creació de continguts amb els nous formats digitals. Ni la por a allò desconegut ni les resistències al canvi han de cronificar-se en les institucions educatives i/o socials

fet que les TIC s'utilitzen de manera similar als mitjans tradicionals i no assoleixen les expectatives generades. Se'ns obren molts interrogants en aquesta relació entre l'educació social i les TIC que el temps, la investigació, la pràctica i la seva avaluació aniran desvetllant.

Caminante no hay camino...

